



pracownia badań  
i innowacji  
społecznych



PRACOWNIA BADAŃ I  
INNOWACJI  
SPOŁECZNYCH  
STOCZNIA

**OPIS CIEKAWEGO PRZYKŁADU  
PARTYCYPACJI  
„BUDOWA DIALOGU SPOŁECZNEGO  
W CZĘSTOCHOWIE” –  
PRZYGOTOWYWANIE UCHWAŁY NT.  
KONSULTACJI SPOŁECZNYCH  
EWA STOKŁUSKA**

Opracowanie powstało w ramach programu Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej realizowanego przy wsparciu Fundacji im. Stefana Batorego.

## W SKRÓCIE

**Organizator:** Wydział Nadzoru i Administracji Urzędu Miasta Częstochowy

**Czas trwania:** luty - czerwiec 2010r.

**Co się działo:** Seria szkoleń dla urzędników i radnych dzielnic, ankieta oraz spotkania z mieszkańcami, które miały przybliżyć ideę konsultacji społecznych i w oparciu o które przygotowano projektu uchwały regulującej zasady przeprowadzania konsultacji w Częstochowie, przyjętej w czerwcu 2010r. przez Radę Miasta.

**Metoda:** szkolenia, spotkanie warsztatowe, ankieta

**Przydatna do:** wypracowywania założeń i treści ważnych dokumentów miejskich, w szczególności dokumentów regulujących zasady prowadzenia konsultacji

**Kontakt:** Agata Wierny, tel. (34) 370 74 97, [konsultacje@czestochowa.um.gov.pl](mailto:konsultacje@czestochowa.um.gov.pl)

## HISTORIA

Konsultacje w sprawie projektu uchwały o trybie i zasadach prowadzenia konsultacji społecznych w Częstochowie zostały zrealizowane w ramach projektu „Budowa dialogu społecznego w Częstochowie”. Ich założonym efektem miało być wypracowanie we współpracy z mieszkańcami reguł prowadzenia konsultacji w tym mieście, które docelowo zostaną zapisane w uchwale Rady Miasta o trybie i zasadach przeprowadzania konsultacji społecznych. Idea projektu opierała się na założeniu, że o tym, jak mają przebiegać konsultacje społeczne w Częstochowie, powinni zdecydować sami częstochowianie. Inicjatorami procesu partycypacyjnego tworzenia zasad konsultacyjnych była grupa urzędników z Urzędu Miasta oraz współpracujących z nimi ekspertów z Polskiego Instytutu Mediacji i Integracji Społecznej (PIMIS), którzy doszli do przekonania o potrzebie uregulowania procedur konsultacyjnych i aktywizacji mieszkańców Częstochowy do udziału w tej formie partycypacji obywatelskiej. Do tej pory o konsultacjach miejskich decydował prezydent miasta, a procesy tego typu uruchamiane były głównie „od przypadku do przypadku” przy okazji różnych inwestycji, bez określonego trybu. Dla uregulowania tej sytuacji postanowiono wykorzystać zapis w ustawie o samorządzie, przyznający gminom

prawo do ustalania własnych zasad prowadzenia konsultacji na mocy uchwały organu stanowiącego.

Projekt realizowany był przez 2-osobowy zespół z Wydziału Nadzoru i Administracji Urzędu Miasta, odpowiadającego za procedury urzędowe, i przewidywał działania w 4 etapach:

1. Stworzenie platformy internetowej umożliwiającej mieszkańcom aktywne uczestniczenie w procesie konsultacji społecznych;
2. Przeprowadzenie szkoleń w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych dla pracowników Urzędu Miasta i przedstawicieli Rad Dzielnic (w części szkoleniowo-warsztatowej projekt realizowany wspólnie z Polskim Instytutem Mediacji i Integracji Społecznej);
3. Przeprowadzenie wzorcowych konsultacji społecznych: wspólne z mieszkańcami przygotowanie projektu uchwały o trybie i zasadach przeprowadzania konsultacji społecznych w Częstochowie;
4. Przygotowanie projektów aktów prawnych dotyczących zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w Urzędzie Miasta Częstochowy.

Zaplanowane działania miały przekonać do idei konsultacji tych nieprzekonanych jeszcze miejskich urzędników, jak i szeregowych częstochowian, i pomóc w przygotowaniu regulacji prawnych w tym zakresie, które autentycznie odpowiadałyby oczekiwaniom mieszkańców względem procedur konsultacyjnych.

*Celem projektu było przygotowanie i wdrożenie uchwały, tak by mieszkańcy mogli sami składać wnioski o przeprowadzenie konsultacji w sprawach dla nich najważniejszych. Ponieważ uchwała określająca tryb i zasady prowadzenia konsultacji dotyczy zarówno mieszkańców jak i urzędników, zasadnym było wspólne przygotowanie takiego dokumentu.*

Agata Wierny, Biuro Inicjatyw Lokalnych i Konsultacji Społecznych UM Częstochowy

## PRZEBIEG

### Informowanie

Działania w projekcie uwzględniały szeroko zakrojoną **akcję informacyjną**, mającą zachęcić mieszkańców do udziału w konsultacjach. Wykorzystano w niej zarówno kanały komunikacji Urzędu Miasta (strona, biuletyny, tablice ogłoszeniowe), jak i media lokalne. Komunikaty o spotkaniach konsultacyjnych i ankiecie były publikowane na witrynie internetowej Urzędu [www.czestochowa.pl](http://www.czestochowa.pl), a po uruchomieniu portalu konsultacyjnego

[konsultacje.czestochowa.pl](http://konsultacje.czestochowa.pl) także na jego łamach. Na etapie pilotażowych konsultacji zorganizowano także kilka konferencji prasowych, w trakcie których prezentowano założenia i harmonogram projektu przedstawicielom mediów. Zaowocowało to serią publikacji o konsultacjach, m.in. w lokalnym wydaniu Gazety Wyborczej, Dzienniku Zachodnim, Radiu RMF Maxx, Radiu Złote Przeboje oraz Telewizji Orion i NTL. Jako okazję do rozpowszechniania informacji o konsultacjach wykorzystano także szkolenia dla przedstawicieli rad dzielnic, prosząc ich o przekazanie informacji na ten temat mieszkańcom poszczególnych dzielnic. Przygotowano także specjalne spotkanie informacyjne dla Radnych Miasta Częstochowy.

#### Etap I: Budowa interaktywnej platformy internetowej

Pierwszym krokiem w projekcie było uruchomienie **platformy internetowej pod adresem [konsultacje.czestochowa.pl](http://konsultacje.czestochowa.pl)**. Strona ta umożliwia jednostkom miejskim prowadzącym konsultacje bezpośrednie zamieszczanie informacji o planowanych i trwających procesach. Również przedstawiciele rad dzielnic mogą po uwierzytelnieniu informować na bieżąco na stronach *Aktualności* o swoich działaniach, np. spotkaniach, podejmowanych inwestycjach – każda rada ma własny login i hasło dostępowe do strony. W serwisie zamieszczane są ponadto informacje i materiały dotyczące wszystkich konsultacji społecznych w Częstochowie, a także planowanych inwestycji miejskich. Strona umożliwia także wymianę opinii (komentarze) oraz konsultowanie on-line (prowadzenie sondaży), dając mieszkańcom miasta możliwość aktywnego uczestniczenia w procesie konsultacji w prosty sposób.

#### Etap II: Szkolenia w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych



Niejako „przygotowując grunt” pod uchwałą o konsultacjach, przeprowadzono **serię szkoleń w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych dla urzędników, pracowników jednostek i spółek miejskich oraz przedstawicieli rad dzielnic**, a więc osób, które w praktyce będą zaangażowane w procesy konsultacyjne. W szkoleniu 16 kwietnia wzięło udział 25 pracowników Urzędu Miasta i spółek miejskich, a w szkoleniach 19 i 21 kwietnia – przedstawiciele rad dzielnic (w sumie odbyły się 4 takie szkolenia dla grup 25-osobowych, po 5 osób z 20 rad dzielnic). Sale na wszystkie szkolenia zapewnił Urząd Miasta, a trenerami byli dr Edyta Widawska (PIMIS), dr Zbigniew Wieczorek (PIMIS) oraz Agata Wierny z Urzędu Miasta, odpowiedzialna za konsultacje społeczne. Osoby uczestniczące w 8-godzinnym szkoleniu zyskały umiejętności w zakresie różnych form i metod konsultacji, właściwego stosowania narzędzi konsultacyjnych oraz umiejętnego planowania i prowadzenia poszczególnych etapów konsultacji. Uczestnicy zostali też poinformowani o szczegółach projektu prac nad uchwałą o trybie i zasadach przeprowadzania konsultacji w Częstochowie.

Jak przyznają organizatorzy, postawy urzędników względem projektu były bardzo zróżnicowane: od wyraźnej niechęci do zainteresowania tematem i otwartości na problematykę partycypacji. Odpowiedzi udzielane przez uczestników szkoleń w ćwiczeniu ewaluacyjnym sugerowały jednak, że większość z nich wyniosła z warsztatów pozytywne przekonanie o przydatności konsultacji (patrz: link do opinii o konsultacjach).

Urzędnicy mają wiele obowiązków, każda nowa rzecz sprawia, że człowiek ma obawy, czy podoła, czy nie przywalą go nowe obowiązki. Ale część podeszła do tego ze zrozumieniem, że to może ułatwić ich pracę (...) Na szkoleniach wyszło, że część osób, która była negatywnie nastawiona na początku, jak się dowiedziała, co to są konsultacje i do czego służą, zmieniła nastawienie.

Agata Wierny, Biuro Inicjatyw Lokalnych i Konsultacji Społecznych UM Częstochowy

### *Etap III: Pilotażowe konsultacje społeczne*

Na temat konsultacji pilotażowych wybrano przygotowanie uchwały regulującej zasady organizacji konsultacji w Częstochowie. Działania w ramach pilotażu uwzględniały elementy dobrego procesu konsultacyjnego, w tym przygotowanie materiałów informacyjnych i zamieszczenie ich na platformie internetowej (m.in. prezentacji na temat projektu oraz celów i korzyści wynikających z prowadzenia konsultacji społecznych), przeprowadzenie kampanii informacyjnej, organizację spotkania z mieszkańcami z udziałem wykwalifikowanych moderatorów.

Podstawowym narzędziem konsultacyjnym była **ankieta**, której dystrybucję rozpoczęto 22 kwietnia. Formularze można było pobrać ze strony [konsultacje.czestochowa.pl](http://konsultacje.czestochowa.pl), a także w siedzibach 20 rad dzielnic (w godzinach dyżurowania przedstawicieli rad) oraz w Informacji ogólnej Urzędu Miasta. Przeszkoleni członkowie rad podczas pełnionych dyżurów pomagali wszystkim zainteresowanym w wypełnianiu kwestionariusza. Zaproszenie do udziału w konsultacjach zostało przekazane mieszkańcom za pośrednictwem lokalnych mediów (artykuły prasowe, informacje w TV „Orion” i NTL, lokalnych stacjach radiowych) oraz miejskich stron internetowych.

Anonimowa ankieta zawierała 6 pytań wielokrotnego wyboru (każde dodatkowo z otwartą rubryką „Inne”):

1. *W jakich przypadkach Pani/a zdaniem powinno się przeprowadzać konsultacje społeczne?*
2. *Kto Pani/a zdaniem powinien mieć możliwość wystąpienia z inicjatywą przeprowadzenia konsultacji społecznych?*

3. *Kto Pani/a zdaniem powinien uczestniczyć w konsultacjach społecznych z władzami miasta?*
4. *W jakiej formie Pani/a zdaniem powinny się odbywać konsultacje społeczne?*
5. *W jaki sposób Pani/a zdaniem powinno się przekazać informację o wdrożeniu procedury konsultacji społecznych, a po jej wdrożeniu – o kolejnych tematach podlegających konsultacjom?*
6. *Jak Pani/a zdaniem powinno się udostępniać mieszkańcom wyniki konsultacji społecznych?*

Wypełnione formularze można było składać w wymienionych lokalizacjach lub przesyłać poprzez platformę konsultacyjną do 25 maja 2010r. W ankiecie można było wziąć udział także za pośrednictwem każdego z 50 infomatów rozmieszczonych na terenie miasta. Łącznie do UM wpłynęło 1249 ważnych ankiet.

W dniach 24-28 maja pracownicy Urzędu Miasta przeanalizowali i opracowali wyniki ankiet, sporządzając szczegółowe sprawozdanie, które zostało opublikowane na platformie konsultacyjnej. Znalazło się w nim zestawienie odpowiedzi udzielonych w ankietach (zliczonych i zobrazowanych na wykresach) oraz wykaz wszystkich odpowiedzi zgłoszonych w ramach rubrykach „Inne”, jak również statystyka dotycząca osób, które wzięły udział w ankiecie z podziałem na dzielnice.

W oparciu o ankiety przygotowano materiał wyjściowy do dyskusji w trakcie **otwartego spotkania konsultacyjnego podsumowującego projekt**, które odbyło się 8 czerwca w Sali Sesyjnej Urzędu Miasta. Wzięli w nim udział:

- p. o. Prezydenta Miasta Częstochowy,
- naczelnicy i pracownicy wydziałów Urzędu Miasta,
- przedstawiciele Instytutu Mediacji i Integracji Społecznej,
- przewodniczący i radni dzielnic miasta,
- przedstawiciele mediów,
- oraz mieszkańcy Częstochowy.

W trakcie spotkania pracowano metodą warsztatową nad sformułowaniem konkretnych zapisów projektu uchwały dot. trybu i zasad przeprowadzania konsultacji społecznych w Częstochowie. Urzędnicy miejscy prezentowali i omawiali punkt po punkcie zapisy które znalazły się w projekcie, a wszyscy uczestnicy spotkania mieli możliwość bezpośredniego wnoszenia uwag i wspólnie dyskutowali nad zasadnością proponowanych zapisów. Efektem końcowym spotkania była jednolita treść projektu uchwały zaakceptowana przez wszystkich obecnych. Dodatkowo, organizatorzy konsultacji zebrali od mieszkańców wiele przydatnych informacji o tym, jak skutecznie prowadzić konsultacje z punktu widzenia samych uczestników, m.in. na temat tego, jak skutecznie informować o konsultacjach przedstawiciele różnych grup społecznych (np. osoby starsze przez ogłoszenia parafialne, rodziców przez

plakaty zawieszane w szkołach, ludzi młodych przez media społecznościowe). Jednym z najszybszych efektów spotkania było założenie profilu konsultacji w Częstochowie na portalu Facebook. Jako przykład dobrej praktyki w zakresie informowania zwrotnego należy wskazać na opublikowanie na portalu konsultacyjnym szczegółowego sprawozdania z wynikami konsultacji, w tym także z zestawieniem wszystkich proponowanych zapisów do projektu uchwały, wraz z uzasadnieniem ich przyjęcia lub odrzucenia.

#### Etap IV: Przygotowanie projektu uchwały nt. zasad i trybu przeprowadzania konsultacji

W dniach 8-18 czerwca pracownicy UM odpowiedzialni za proces konsultacyjny opracowali **projekt uchwały o trybie i zasadach przeprowadzania konsultacji społecznych**, nadając mu formę przewidzianą dla tego typu aktów prawnych, gotową do przedłożenia radnym miasta.

### EFEKTY

W dniu **28.06.2010r.** Rada Miasta Częstochowy **przegłosowała Uchwałę Nr 715/LXII/2010 w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Częstochowy**, tym samym nadając moc prawną projektowi opracowanemu z udziałem mieszkańców. Pilotażowe konsultacje w tym obszarze stanowią dobrą praktykę w zakresie prowadzenia tego typu przedsięwzięć w Częstochowie, a przeprowadzone działania informacyjne pomogły rozpropagować ideę konsultacji wśród mieszkańców miasta.

Cały projekt okazał się dla jego organizatorów „kuźnią wiedzy” o tym, jak wygląda partycypacja w Częstochowie, m.in. zdiagnozowano braki w przepływie informacji pomiędzy UM i mieszkańcami, ale także między samymi jednostkami urzędu. Wielu urzędników udało się przekonać, że praktyka rozmowy z mieszkańcami i pytania ich o zdanie w różnych istotnych dla miasta kwestiach pozwoli usprawnić wiele procesów decyzyjnych.

*To nam dało podstawę do przemyśleń, że jeśli będziemy chcieli robić te konsultacje sprawnie, w momencie, kiedy będziemy mieli już uchwałę, musimy mieć komórkę, która się tym zajmie, musi być komórka która ma swój budżet. Wiedzieliśmy, że konieczne będzie stworzenie zewnętrznej struktury, która będzie koordynować konsultacje w przyszłości.*

Agata Wierny, Biuro Inicjatyw Lokalnych i Konsultacji Społecznych UM Częstochowy

W styczniu 2011r. ze struktury Urzędu Miasta wydzielono specjalną komórkę odpowiedzialną za prowadzenie wszelkich miejskich procesów konsultacyjnych – Biuro Inicjatyw Lokalnych i Konsultacji Społecznych. Jednostka ta odpowiada za prowadzenie wszystkich konsultacji od strony organizacyjnej – to do niej zgłaszają się jednostki merytoryczne, np. poszczególne wydziały UM, to ona ustala harmonogram konsultacji w Częstochowie itd.

Pierwszymi konsultacjami przeprowadzonymi według nowych procedur wprowadzonych uchwałą były te dotyczące wyboru nowego hasła promującego Częstochowę, które odbywały się od 9 sierpnia do 30 września 2010r.

W połowie roku 2011r. Biuro pracowało nad projektem, którego celem byłoby wzmocnienie wiedzy mieszkańców Częstochowy nt. konsultacji i wsparcie rad dzielnic, a także partycypacyjne przygotowanie projektu uchwały wdrażającej możliwość inicjatywy lokalnej.

## FINANSOWANIE

Działania w ramach konsultacji zostały w całości sfinansowane z budżetu Urzędu Miasta. Ponieważ projekt pojawił się w ciągu roku budżetowego, w sytuacji braku wyodrębnionej jednostki odpowiedzialnej za tego typu działania, udało się wygospodarować nań tylko niewielkie środki finansowe. Całość projektu pochłonęła 3 200zł, dużo działań próbowano realizować bezkosztowo (np. moderacja spotkań). Z perspektywy czasu organizatorzy zauważyli, że prowadzenie takich procesów zdecydowanie wymaga większych zasobów finansowych, które np. pozwoliłyby zaplanować większą akcję informacyjną i prawdopodobnie przyczyniły się do szerszego udziału mieszkańców w konsultacjach.

## WSPÓŁPRACA

Dużym wsparciem dla procesu była współpraca z moderatorami i trenerami z Polskiego Instytutu Mediacji i Integracji Społecznej. Bardzo dobrze układała się też współpraca z lokalnymi mediami, które zdaniem organizatorów wykazały się „dużą społeczną odpowiedzialnością”: dziennikarze chętnie brali udział w konferencjach prasowych poświęconych projektowi, pisali teksty na ten temat, przyczyniając się do aktywizacji mieszkańców. W projekt angażowali się też członkowie rad dzielnic. Współpracę z radami ułatwiło z kolei funkcjonowanie w strukturach Urzędu Miasta specjalnej jednostki odpowiedzialnej za kontakty z nimi, dzięki której organizatorzy konsultacji mogli łatwo dotrzeć do nich z informacjami o procesie i zaproszeniami na szkolenia.

## WSKAZÓWKI DO REPLIKACJI

- Zaangażowanie w promocję konsultacji przedstawicieli rad dzielnic, którzy mają bliższy kontakt z mieszkańcami poszczególnych części miasta.
- Szczegółowa informacja zwrotna na temat wyników konsultacji (sprawozdanie z działań w projekcie, szczegółowe zestawienie zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia).



- Współpraca z lokalnymi mediami – szeroka akcja informacyjna i aktywizacja mieszkańców.

## LINKI

[Formularz ankiety](#)

[Sprawozdanie](#) z konsultacji

[Inne materiały](#) podsumowujące konsultacje

[Treść Uchwały](#) Nr 715/LXII/2010 Rady Miasta Częstochowy w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych

[Opinie o konsultacjach](#)